

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УМАНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ПAVЛА ТИЧИНИ

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ
СІЛЬСЬКОЇ ШКОЛИ

НАУКОВИЙ ЗБІРНИК

ВИПУСК 53

Умань -- 2015

ББК 74.20я5
УДК 371 (06)
П 86

ISSN 2307-4922
Pshihologo-pedagogični
problemi sil's'koї školl
Pshihol.-pedagog. probl. sil's'koї šk

Науковий збірник. Випуск ЛІІ. Виходить 2 рази на рік.
Заснований у 2002 році. Засновник: Уманський державний
педагогічний університет імені Павла Тичини.
Рестраційне свідоцтво КВ № 6291 від 04.07.2002 р.

*Науковий збірник входить до нового Переліку фахових видань України,
в яких можуть публікуватися результати дисертаційних робіт
на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук
(наказ МОН України від 12 травня 2015 р. № 528, додаток 10)*

Редакційна колегія:

Безлюдний О. І. (головний редактор), Комар О. А. (заступник головного редактора),
Бех І. Д., Бібік Н. М., Боднар В. І., Вашуленко М. С., Довга Т. Я., Кічук Н. В.,
Коберник О. М., Кочубей Т. Д., Кузь В. Г., Логачевська С. П., Петухова Л. С.,
Приходько Ю. О., Савченко О. Я., Сагітов Р. А., Суріна І. А., Сухомлинська О. В.,
Чепелєва Н. В., Якимчук Б. А.

Рецензенти:

Бех І. Д. – дійсний член АПН України, доктор педагогічних наук, професор;
Бібік Н. М. – дійсний член АПН України, доктор педагогічних наук, професор;
Пуховська Л. П. – доктор педагогічних наук, професор.

*Рекомендовано до друку вченою радою
Уманського державного педагогічного університету
імені Павла Тичини
(протокол № 3 від 27 жовтня 2015 р.)*

П 86 Психолого-педагогічні проблеми сільської школи : збірник наукових
праць Уманського державного педагогічного університету імені Павла
Тичини / [ред. кол.: Безлюдний О. І. (гол. ред.) та інші]. – Умань :
ФОП Жовтий О. О., 2015. – Випуск 53. – 434 с.

ББК 74.20я5

Науковий збірник призначений для докторантів, аспірантів, викладачів вищих
навчальних закладів, усіх тих, хто цікавиться психолого-педагогічними проблемами
сільської школи.

© Уманський державний педагогічний
університет імені Павла Тичини, 2015

**ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ
ПРОБЛЕМИ СІЛЬСЬКОЇ ШКОЛИ**

Тижневик. Випуск ЛП. Виходить 2 рази на рік.
з вересня 2002 році. Засновник: Уманський
педагогічний університет імені Павла Тичини.
Свідоцтво КВ № 6291 від 04.07.2002 р.

ЗМІСТ

ПІДГОТОВКА ВЧИТЕЛЯ ДО РОБОТИ В СІЛЬСЬКІЙ ШКОЛІ

Тетяна Коробейнікова <i>Формування англomовної компетентності в діалогічному комунікаційному середовищі майбутніх учителів</i>	8
Вікторія Коротяга, Володимир Сарієнко, Олександр Плахотський <i>Вплив наукового знання, навчальної книги на інтелектуальну діяльність студента</i>	15
Олена Котова <i>Психологія педагогічної діяльності майбутнього вчителя початкової школи</i>	21
Людмила Кравчук <i>Методичне наповнення ключових понять проблеми формування компетентності вчителя початкової школи</i>	27
Людмила Ліляк <i>Підготовка майбутніх учителів початкової школи до професійної діяльності в умовах полікультурного освітнього середовища</i>	37
Олена Пинзеник <i>Концептуальні засади розвитку педагогічної майстерності майбутнього вчителя початкової школи в сучасних умовах</i>	42
Олена Попович <i>Результати педагогічного експерименту щодо підготовки майбутніх вчителів до організації конструктивної діяльності дітей дошкільного віку</i>	49
Наталія Савченко <i>Професійний імідж учителя початкової школи як предмет психолого-педагогічних досліджень</i>	55
Юлія Тараненко <i>Модель підготовки майбутніх учителів хореографії до розвитку художньо-творчих здібностей молодших школярів</i>	63
Світлана Шандрук <i>Ключові підходи до підвищення кваліфікації американських учителів іноземної мови</i>	71

**ДИДАКТИКА, МЕТОДИКА, НОВІ
ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ**

Віта Бутенко

*Педагогічний потенціал ігрової діяльності як засобу формування
здоров'язбережувальної компетентності дітей старшого дошкільного віку* 10

Маріанна Горват

Діагностика вихованості толерантності в учнів початкової школи 10

Лідія Гуцуляк

*Умови, що забезпечують ефективність співпраці школи з родинами учнів
та місцевою громадою у навчально-виховному процесі початкової школи
Сполучених Штатів Америки* 10

Юлія Деркач

*Особливості методів естетичного виховання майбутніх учителів
початкової школи під час вивчення іноземних мов* 10

Галина Коберник

*Індивідуалізація навчання молодших школярів в умовах розв'язування
адаптованих навчальних завдань* 10

Ольга Комар

*Дистанційне навчання при викладанні курсу «Методика викладання
освітньої галузі «математика»» на факультеті початкової освіти* 11

Марія Кузьма-Качур

*Використання краєзнавчого матеріалу у навчально-виховному процесі
початкової школи* 11

Юлія Лимарєва

Вивчення фізики як засіб формування свідомої особистості 11

Лін Сяо

*Використання елементів театрального мистецтва як провідна умова
формування виконавських навичок підлітків* 11

Тетяна Немцева

*Критерії, показники та методика діагностики рівня вихованості
громадянської ініціативності старшокласників у позакласній діяльності
загальноосвітнього навчального закладу* 11

Тетяна Ніконенко

Теоретичний аспект впровадження технології контекстного навчання 11

Володимир Сарієнко

*Логіко-структурний аналіз пізнавальних операцій при виконанні процедури
опису в структурі процедурно-операційного способу навчання* 11

Тетяна Степанова

*Використання загадок в розвитку виразності мовлення майбутніх
вихователів дошкільних навчальних закладів* 11

УДК 371.134:51

Ольга Комар

ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ ПРИ ВИКЛАДАННІ КУРСУ «МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ ОСВІТНЬОЇ ГАЛУЗІ «МАТЕМАТИКА»» НА ФАКУЛЬТЕТІ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ

У статті розкривається питання інноваційної організації навчального процесу фахової підготовки майбутніх учителів початкової школи, що полягає у впровадженні дистанційного навчання при викладанні курсу «Методика викладання освітньої галузі «математика»» на факультеті початкової освіти. Дистанційне навчання відбувається у системі MOODLE. Формується організаційно-методичний блок, що забезпечує реєстрацію студентів та збереження вхідних даних про них. В даному блоці містяться електронні лекції, плани практичних та лабораторних занять, питання до самостійної роботи. В онлайн-режимі відбувається навчання і оцінювання знань студентів.

Ключові слова: підготовка студентів, дистанційне навчання, дистанційна освіта

В статье раскрывается вопрос инновационной организации учебного процесса профессиональной подготовки будущих учителей начальной школы, которая состоит во внедрении дистанционного обучения при преподавании курса «Методика преподавания образовательной области «математика»» на факультете начального обучения. Дистанционное обучение осуществляется в системе MOODLE. Формируется организационно-методический блок, который обеспечивает регистрацию студентов и сохранение данных о них. В данном блоке также содержатся электронные лекции, планы практических, лабораторных занятий вопросы к организации самостоятельной работы. В онлайн-режиме осуществляется и контроль в оценивании знаний студентов.

Ключевые слова: подготовка студентов, дистанционное обучение, дистанционное образование.

The article deals with the issue of innovation of education a process of professional training of primary schoolteachers, which is to introduce distance learning in teaching the course «Methods of teaching of the educational sector mathematics» at the faculty of primary education. Distance learning is the system MOODLE. For med organizational and methodical unit that registers students and save the input about them. In this unit contains electronic lectures, practical plan sand laboratory, issues to work-in dependently. In the online mode there is learning and assessment of student learning.

Key words: students training, distance study, distance education.

Інтеграція України до Європейського простору вищої освіти, розширення міжкультурних і соціальних зв'язків, підвищення вимог суспільства до професійного розвитку учителя, його здатності до вдосконалення власної професійної діяльності формувати ключові і предметні компетентності молодших школярів, зокрема математики, дає можливість сьогодні організувати дистанційне навчання на факультеті початкової освіти. Виникає потреба в новому науково-методичному забезпеченні такого навчання.

Стратегічні та основні напрямки подальшого розвитку освіти в Україні відображені в Національній доктрині розвитку освіти України у XXI столітті, Законах України «Про освіту», «Про вищу освіту», Проєкті Концепції розвитку освіти на період 2015–2025 років та Концепції розвитку дистанційної освіти в Україні. У цих державних документах передбачено заходи, спрямовані на формування педагога як носія ефективних форм взаємодії із суб'єктами навчального процесу.

У «Національній стратегії розвитку освіти в Україні на 2012–2021 роки», значну увагу приділено удосконаленню структури системи освіти через ресурсні центри дистанційного навчання для осіб з обмеженими можливостями (у нашому випадку це студенти, що навчаються за індивідуальним графіком, студенти-заочники, студенти стаціонару, які виконують самостійну роботу тощо).

Мета нашої статті – ознайомити педагогічну спільноту з інноваційною організацією навчального процесу фахової підготовки майбутніх учителів початкової школи, що полягає в організації дистанційного навчання при викладанні курсу «Методика викладання освітньої галузі «математика»» на факультеті початкової освіти.

Приєднання нашої країни до Болонської декларації зобов'язує навчальні заклади вжити низку заходів для модернізації освіти: провести інноваційні зміни технологій навчального процесу, зокрема застосування модульно-рейтингових, дистанційних систем, підвищення ролі самостійної пізнавальної діяльності, створення індивідуальних програм тощо; зміцнити матеріально-фінансову базу освіти.

Дистанційне навчання широко використовується у Європі та США, а їх моделі організації відрізняються між собою та формуються з урахуванням економічних, політичних, соціокультурних особливостей тієї чи іншої країни.

Проблему дистанційного навчання досліджували та продовжують досліджувати багато науковців зокрема в управлінні освітою (В. Кремень, В. Луговий, С. Сисоєва та ін.); наукове забезпечення дистанційного навчання, проблеми та напрями досліджень цієї галузі (В. Биков, О. Довгялло, Ю. Дорошенко, М. Жалдак та ін.); організаційно-педагогічні основи дистанційної освіти за кордоном та в Україні, підходи до їх реалізації (Г. Атанов, Р. Гуревич, П. Дмитренко, В. Олійник, Ю. Пасічник, О. Собаски, П. Таланчук, М. Танась, В. Шейко та ін.); психолого-педагогічні аспекти її

ології створення дистанційного навчального курсу (Г. Балл, Маренко, О. Рибалко, Н. Сиротинко, О. Сорока та ін.); перспективи дистанційного навчання вищих навчальних закладах України та за кордоном (Г. Козлакова, К. Корсак, П. Стефаненко та ін.); контроль знань та оцінювання (І. Булах, В. Гондюл, О. Григорова, В. Дейнеко, О. Петрашук); робота засобів інформаційних технологій навчання (П. Асоянц, О. Гончаренко, Є. Полат, П. Сердюков, Г. Чекаль та ін.). Проте, авторами зовсім не приділялася увага проблемі організації дистанційного навчання вчителів початкової школи у системі неперервної освіти.

Дистанційна освіта (ДО) й дистанційне навчання (ДН) – явища нові в педагогіці, тому існує багато підходів до тлумачення цих понять. Розглянемо зміст поняття «дистанційне навчання вчителів початкової школи у системі неперервної освіти».

У «Концепції розвитку дистанційної освіти в Україні» ДО визначена як форма навчання, рівноцінною з очною, заочною, вечірньою та екстернатом, що реалізується, в основному, за технологіями ДН. Останні, в свою чергу, поєднують собою педагогічні та інформаційні технології такого навчання [2].

Дистанційне навчання практикується в двох, зазвичай комбінованих формах:

а) через листування, в ході якого педагог корегує та контролює засвоєння навчальної програми;

б) через засоби масової комунікації – лекції і інструкції, аудіо-візуальні матеріали, індивідуальні консультації по телефону. Дистанційні технології використовуються як у формальній, так і неформальній освіті [5].

Термін «дистанційне навчання» часто використовують як взаємозамінник терміну «дистанційна освіта», які на нашу думку, не є тотожними. Оскільки надання освіти контролюють освітні установи та викладачі, тоді як за навчання відповідає студент. Іншими словами ДН – результат ДО.

Відповідно до чинного законодавства України ДН – індивідуалізований процес передання і засвоєння знань, умінь, навичок і способів пізнавальної діяльності людини, який відбувається за опосередкованої взаємодії віддалених один від одного учасників навчання у спеціалізованому середовищі, створеному на основі сучасних психолого-педагогічних та інформаційно-комунікаційних технологій [4].

Ми підтримуємо думку О. Андреева, який вважає, що вказані визначення не відображають специфіки ДН з урахуванням усіх аспектів навчального процесу та пропонує визначати його як *синтетичну, інтегральну, гуманістичну форму навчання, що базується на використанні широкого спектру традиційних і нових інформаційних технологій та їх технічних засобів, які використовують для доставки навчального матеріалу, його самостійного вивчення, організації діалогового обміну між викладачем і студентом, коли процес навчання некритичний щодо*

розташування в просторі і в часі, а також до конкретного освітнього закладу [1, с. 19].

Таким чином, під ДН слід розуміти систематичне цілеспрямоване навчання, що здійснюється на певній просторово-часовій відстані від педагога. Дистанційне навчання базується на принципах розвивального та особистісно-зорієнтованого навчання. Розвивальне навчання має на меті розвиток фізичних, пізнавальних, моральних та інших здібностей студентів на основі їхніх індивідуальних можливостей.

На факультеті початкової освіти дистанційне навчання відбувається у системі MOODLE. Згідно робочої програм з методики математики розробляються практичні і лабораторні заняття, тестові завдання та ІНДЗ.

Мета курсу – підготовка учителя початкових класів до викладання математики у 1–4 класах. Початковій ланці належить велика роль. Вихідні наукові положення нової моделі початкової школи мають бути покладені в основу перебудови змісту усіх навчальних предметів, в тому числі і початкового курсу математики. Викладаючи курс необхідно ознайомити студентів з досягненнями методичної науки, показати як розвивається методика на сучасному етапі. Важливу роль у підготовці студентів відіграє педагогічна практика, самостійна робота у формі написання курсових і дипломних робіт.

Дистанційний курс «Методика навчання освітньої галузі «Математика»» є складовою фахової підготовки майбутніх учителів початкової школи разом з курсами «Методика вивчення освітньої галузі «Мова»», «Методики вивчення освітньої галузі «Природознавство»». З метою висвітлення специфічних особливостей дистанційної системи навчання студентів спеціальності «Початкова освіта» розглянемо детально структуру та зміст кожного з трьох блоків.

Організаційно-методичний блок забезпечує виконання організаційної та навчальної функцій дистанційного навчання. Цей блок містить:

- ◆ загальну інформацію про курс (що вивчає дисципліна, мета та завдання курсу, актуальність та практична значущість, зв'язок з іншими предметами обраної спеціальності тощо);

- ◆ навчальну програму курсу (перелік тем та їх короткий зміст);

- ◆ рекомендації щодо організації процесу навчання, зокрема: як працювати з інформаційним наповненням курсу; що повинен знати й уміти студент у результаті вивчення курсу; форми та засоби контролю; як готуватись до складання тестів; як виконувати проекти тощо;

- ◆ навчальний план та графік вивчення дисципліни: назви тем та рекомендована послідовність їх вивчення; орієнтовна кількість годин на вивчення кожної теми курсу з диференціацією за видами навчальної діяльності; теми дискусій (з переліком основних питань) та час їх проведення; тематика проектів і строки їх виконання.

Окрім зазначеного, організаційно-методичний блок забезпечує

трацію студентів та збереження вхідних даних про них. Особливістю цього блоку є те, що загальна кількість і тематичний розподіл навчальних тем та навчального матеріалу дистанційного навчання повинні відповідати загальній меті навчання та узгоджуватись з відповідними навчальними планами.

В інформаційному блоці лекції є однією з найважливіших форм навчального заняття та складають основу теоретичної підготовки студентів. Відміну від традиційних аудиторних, дистанційні лекції не передбачають прямого спілкування студента з викладачем. Водночас, дистанційні лекції, на відміну від традиційних, мають відповідати принципам науковості, доступності, актуальності форми й змісту та органічно поєднуватись з іншими формами навчального процесу.

Серед загальних вимог до електронної лекції (ЕЛ) слід виділити такі. Основним функціональним призначенням кожної ЕЛ є системне, цільове подання нового матеріалу; узагальнення та систематизація передньо набутих знань. ЕЛ повинні починатися з формулювання чітко визначеної мети та переліку питань, які в ній розглядаються. Кожне тематичне питання лекції та загалом кожна ЕЛ мають бути чітко викладені, логічно завершеними й не містити другорядної та зайвої інформації. Кожна ЕЛ має супроводжуватися стислим анотованим оглядом ключових моментів лекції загальним обсягом один-два екранних кадри. Для перевірки засвоєння теоретичного навчального матеріалу наприкінці кожної лекції можуть подаватися контрольні запитання з прихованими відповідями.

Однією з основних форм навчального процесу в системі дистанційного навчання є самостійна робота студентів. Організаційно вона може бути індивідуальною, парною й груповою та здійснюватись за допомогою засобів мережі Інтернет.

Інформаційно-довідковий блок забезпечує спілкування студента з викладачем та іншими студентами, які вивчають цей курс. Студенти звертаються до викладача за консультаціями та поясненнями, а також спілкуються між собою з питань спільного виконання поставлених завдань. Комунікативна діяльність студентів під час дистанційного навчання триває постійно й здійснюється за допомогою телеконференцій, електронної пошти, дискусій, чатів тощо.

Впродовж навчального процесу передбачається проведення запланованих і незапланованих консультацій. Графік запланованих консультацій складається заздалегідь. Ці консультації реалізуються в режимі телеконференцій або чатів. Незаплановані консультації відбуваються за наявності в студентів запитань щодо вивчення окремих тем курсу. У цьому разі використовується електронна пошта: студент надсилає свої запитання викладачеві, а той дає відповіді на них. Заплановані консультації зазвичай мають колективний характер з чіткою регламентацією в часі (початок і

тривалість), а незаплановані консультації здійснюються переважно в індивідуальному режимі.

Досвід організації дистанційного навчання свідчить про його ефективність. Студенти вчасно опрацьовують навчальний матеріал, підтримують зв'язок з викладачем, отримують вчасно консультації. За час впровадження дистанційного навчання поступово підвищується якість знань майбутніх учителів початкової школи. Це, у якійсь мірі, свідчить про те, що студенти ще у виші привчаються до самоорганізації своєї професійної діяльності у майбутньому.

Подальші наукові пошуки передбачають розробку електронних підручників з предмету «Методика викладання освітньої галузі «Математика»» для фахової підготовки майбутніх учителів початкової школи.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андреев А. А. К вопросу об определении понятия «дистанционное обучение» / А. А. Андреев // Дистанционное образование, 1997. - № 4. - С. 16-19.
2. Концепція розвитку дистанційної освіти в Україні [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.osvita.org.ua/distance/pravo/00.html>
3. Муковіз О.П. Викладання «Інформаційних технологій навчання» у системі дистанційної освіти Moodle / О. П. Муковіз // Комп'ютер у школі та сім'ї. – 2011. – № 3. – С. 19–21.
4. Положення про дистанційне навчання [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0703-13>
5. Creating Distance Learning Course s [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://depts.washington.edu/eproject/lesson1.htm>

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЛАБОРАТОРІЯ ДИДАКТИКИ ІНСТИТУТУ ПЕДАГОГІКИ НАПН УКРАЇНИ
УМАНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ПАВЛА ТИЧИНИ
ФАКУЛЬТЕТ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ
НАУКОВО-МЕТОДИЧНИЙ ЦЕНТР ІННОВАЦІЙНИХ ОСВІТНІХ ТЕХНОЛОГІЙ
ПОЛЬСЬКО-УКРАЇНСЬКА НАУКОВО-ДОСЛІДНА ЛАБОРАТОРІЯ ДИДАКТИКИ
ІМЕНІ ЯНА АМОСА КОМЕНСЬКОГО
ВИЩА ШКОЛА ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ ІМЕНІ Я. А. КОМЕНСЬКОГО м. Лешно (Польща)
КАМ'ЯНЕЦЬ-ПОДІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ІВАНА ОГІЄНКА

FOLIA COMENIANA

*ВІСНИК ПОЛЬСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ДОСЛІДНОЇ
ЛАБОРАТОРІЇ ДИДАКТИКИ ІМЕНІ
ЯНА АМОСА КОМЕНСЬКОГО*

ДИДАКТИКА ЯНА АМОСА КОМЕНСЬКОГО: ВІД МИНУЛОГО ДО СЬОГОДЕННЯ

Матеріали Третьої Міжнародної Інтернет-конференції
6 листопада 2015 року

УМАНЬ 2015

УДК [37(092):371](063)
ББК (74.03-8:74.20)я431
Д 44

Головний редактор та відповідальна за збірник:

Муковіз О. П. – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри теорії початкового навчання, завідувач Польсько-української науково-дослідної лабораторії дидактики імені Яна Амоса Коменського Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

Редакційна колегія:

Безлюдний О. І. – доктор педагогічних наук, професор, ректор Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини;

Сокирська В. В. – кандидат історичних наук, доцент, проректор з наукової роботи та міжнародного співробітництва Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини;

Якимчук Б. А. – кандидат психологічних наук, професор, декан факультету початкової освіти Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини;

Коберник Г. І. – кандидат педагогічних наук, професор, завідувач кафедри теорії початкового навчання, директор Науково-методичного центру інноваційних освітніх технологій Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини;

Комар О. А. – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри фахових методик та інноваційних технологій у початковій школі, завідувач лабораторії «Проблеми сільської початкової школи» Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини;

Макаручук В. В. – кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри виховних технологій та педагогічної творчості Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини;

Моцик Р. В. – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри інформатики Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка;

Бахмат Н. В. – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри теорії та методик дошкільної і початкової освіти Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка;

Максимук Л. М. – кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри іностраних мов Брестського державного університету імені А.С. Пушкіна.

Рецензенти:

Миколайчук Александр – доктор габілітований, професор Вищої школи професійної освіти м. Лешно;

Пащенко Д. І. – доктор педагогічних наук, професор кафедри педагогіки та освітнього менеджменту Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

Рекомендовано до друку вченою радою факультету початкової освіти Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини (протокол № 3 від 29.10.2015).

Мова видання: українська, російська, польська, англійська

Д 44 Дидактика Яна Амоса Коменського: від минулого до сьогодення: матеріали Третьої Міжнародної Інтернет-конференції, м. Умань, 6 листопада 2015 року // FOLIA COMENIANA : вісник Польсько-української науково-дослідної лабораторії дидактики імені Я. А. Коменського / гол. ред. Муковіз О. П. – Умань : ФОП Жовтий О. О., 2015. – 154 с.

До збірника увійшли матеріали III Міжнародної Інтернет-конференції, яка відбулася на базі Польсько-української науково-дослідної лабораторії дидактики імені Яна Амоса Коменського в Уманському державному педагогічному університеті імені Павла Тичини 6 листопада 2015 року (<http://sno.udpu.org.ua/forum/> – сайт конференції). Основна тематика представлених доповідей відповідає напрямам роботи конференції: використання ідей Яна Амоса Коменського у контексті загальноосвітніх тенденцій модернізації середньої та вищої педагогічної освіти, дидактика та вчення Яна Амоса Коменського в історичній ретроспективі; новітні тенденції розвитку змісту і методики викладання окремих дисциплін у середній школі та вищих педагогічних навчальних закладах; дидактичні аспекти реалізації дистанційної освіти, лінгводидактика: історичні та сучасні аспекти; психодидактика: від теорії – до практики

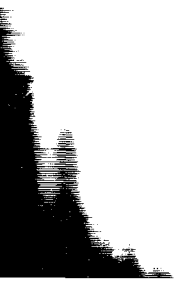
Автори опублікованих матеріалів несуть повну відповідальність за достовірність наведених фактів, цитат, статистичних даних, власних імен та інших відомостей.

© Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, 2015

ЗМІСТ

Овсана Оксана. Проблема соціалізації дітей дошкільного віку в сучасній системі Яна Амоса Коменського.....	6
Павлич Гриця. Покращення функціональної діяльності керівника ЗНЗ у процесі розвитку інформаційної складової.....	7
Павлюк Наталія. Сучасні аспекти підготовки педагога: досвід Японії.....	11
Павлюк Наталія. Підвищення ефективності навчання у ВНЗ засобами естетичної діяльності.....	14
Павлюк Карина. Формування комунікативних навичок студентів на заняттях іноземної мови за допомогою сучасних ІКТ.....	16
Павлюк Ольга. Педагогічні погляди Яна Амоса Коменського на роль природи у вихованні дошкільників.....	18
Павлюк Наталія. Використання інформаційних технологій в процесі підготовки майбутніх фахівців-економістів у вищих навчальних закладах.....	19
Павлюк Олександр. Музей Миколи Леонтовича.....	24
Парачук Тетяна. Актуальність проблеми підготовки майбутніх учителів до роботи з математично здібними молодшими школярами.....	26
Павлюк Катерина. Акме в професійному розвитку.....	28
Григорчук Тарас. Мобільне навчання в структурі дистанційного навчання.....	30
Грищенко Тетяна. Самоосвіта як необхідна умова формування професійної компетентності майбутнього вчителя початкової школи.....	34
Гудима Наталія. Використання інформаційно-комунікаційних технологій навчання на уроках української мови в початкових класах.....	37
Демченко Наталія, Гордієнко Тетяна. Я. А. Коменський в педагогічних працях учених мовознавців лівобережної України (др. пол. XIX – поч. XX століття).....	39
Демчик Катерина. Використання «золотого правила дидактики» Я. А. Коменського для формування естетичної культури особистості.....	43
Добридень Алла. Підготовка майбутнього вчителя початкової школи до організації самостійної роботи.....	45
Жовтоніжка Ірина, Нурадінлі Гюльнар Мазахиркизи. Деякі психолого-педагогічні аспекти впровадження особистісно-орієнтованого навчання у вищому навчальному закладі.....	48
Іванова Кіра. Впровадження психодідактики під час вивчення світової літератури у ВНЗ I – II рівнів акредитації.....	52
Ільченко Ірина. Сучасні технології дистанційного навчання.....	54
Камеєвська Ірина. Формування професійної свідомості у майбутніх педагогів вищої освіти: особливості професійного навчання, інспекторів з охорони праці при вивченні курсу «Організація наглядової діяльності в галузі охорони праці».....	56
Карнаух Леся. Вплив родини на соціалізацію дітей дошкільного віку в дослідженнях Я. А. Коменського.....	60
Коберник Галина. Потенціал інноваційної навчальної діяльності для формування важливих якостей підростаючої особистості.....	61
Ковальчук Анатолій, Ковальчук Ірина. Розвивальний потенціал структури організації процесу художньо-трудової діяльності студентської молоді.....	64
Коломієць Наталія. До проблеми оптимальної реалізації дидактичних засад використання інтерактивних методів навчання молодших школярів.....	67

Колос Катерина. ІКТ-підготовка академічного та адміністративного персоналу закладу післядипломної педагогічної освіти як необхідний чинник якісного підвищення кваліфікації педагогічних працівників.....	17
Комар Ольга. Розв'язування методичних задач при підготовці творчого вчителя для сільської початкової школи.....	18
Кононець Наталія. Формування відкритого навчального середовища аграрних коледжів України для ресурсно-орієнтованого навчання студентів.....	19
Кравчук Оксана. Вивчення проблеми новаторства в науковій літературі.....	81
Кривда Валентина. Підготовка майбутніх вихователів ДНЗ до роботи з сім'єю на засадах педагогічних ідей Я. А. Коменського.....	81
Левчук Дмитро. Особливості формування мовленнєвої культури майбутніх учителів під час навчання.....	86
Ляшенко Наталія. Впровадження фреймових структур під час проведення занять з біологічної фізики.....	88
Макарчук Вікторія. Підготовка майбутніх учителів до організації культурно-дозвілєвої діяльності учнів.....	89
Максимук Лариса. Об особенностях работы с текстами по специальности на непрофильных факультетах университета.....	91
Мартиненко Тетяна. Особливості застосування фреймових структур при вивченні зуботехнічних дисциплін.....	91
Меркотан Леся. Гумористичні тексти як засіб формування англійської комунікативної компетенції майбутніх учителів англійської мови.....	95
Мелексєцева Наталія. Підготовка майбутніх учителів англійської мови початкової школи до роботи в літніх мовних таборах.....	98
Могіна Наталія. Застосування фреймових структур у процесі бінарного викладання природничо-наукових дисциплін.....	100
Моцик Людмила. Вплив комп'ютерно-ігрового середовища на психічний розвиток та формування особистості підлітка.....	101
Моцик Ростислав. Вплив персонального комп'ютера на фізичне здоров'я сучасної дитини.....	101
Муковіз Олексій. Експериментальна перевірка технології дистанційного навчання в системі неперервної освіти вчителів початкової школи.....	101
Опанасенко Наталія. Дидактичні принципи Я. А. Коменського в сучасній початковій школі.....	111
Петріщева Світлана. Застосування технології особистісно орієнтованого навчання на заняттях у вищих навчальних закладах.....	111
Рогальська Надія. Сучасне програмно-методичне забезпечення компетентності дітей-дошкільників у контексті теорії Я. А. Коменського.....	111
Роєнко Людмила. Підготовки вчителя початкової школи до формування каліграфічної навички в ліворуких дітей.....	119
Соснова Валентина. Застосування інформаційних технологій в організації навчально-виховного процесу.....	121
Соснова Мирослава. Медіа-освіта та медіа-грамотність у навчальному процесі	121
Торчинська Тамара. Формування оцінного компонента у професійній діяльності вчителів початкової школи.....	121
Федорова Олександра. Педагогічні умови формування аудитивних умінь у процесі вивчення української мови на підготовчому відділенні для іноземних громадян у ВНЗ України.....	121
Черненко Галина. Проблема змісту освіти в професійній підготовці майбутніх учителів початкової школи.....	121

Комар Ольга,

доктор педагогічних наук, професор,

*зав. кафедри фахових методик та інноваційних технологій у початковій школі
Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини, Україна*

РОЗВ'ЯЗУВАННЯ МЕТОДИЧНИХ ЗАДАЧ ПРИ ПІДГОТОВЦІ ТВОРЧОГО ВЧИТЕЛЯ ДЛЯ СІЛЬСЬКОЇ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

Велику роль у здійсненні професійної направленості навчання у педагогічному ВНЗ відіграє викладання курсу методики математики. Знання, уміння і навички, які формуються у процесі вивчення даного курсу, стають основою учительської майстерності. Учителю сільської початкової школи – вчитель-універсал, який працює у диференційованих класах і класах-комплектах. Тому саме у ВНЗ слід приділяти серйозну увагу його методичній підготовці. Дуже важливо продумувати не тільки зміст занять, а й методи, адекватні його засвоєнню. Не можна обмежуватись запам'ятовуванням і відтворенням готових методичних рецептів, необхідно виховувати у майбутніх учителів прагнення до пошуку, творчості, навчити їх обґрунтовано і осмислено підходити до розв'язання методичних питань.

Робота по вихованню у студентів творчого підходу до засвоєння курсу методики математики здійснюється на лекціях, практичних і лабораторних заняттях.

Особливої уваги заслуговують практичні заняття, на яких студенти закріплюють знання, які одержали на лекціях, вчать вільно орієнтуватись у питаннях методики предмета, застосовувати знання на практиці. Цього можна досягти за допомогою різних методів навчання: виступи студентів з доповідями, обговорення статей і розробок уроків з методичних видань, самостійне складання планів-конспектів уроку, інсценування фрагментів уроків на практичних заняттях, аналіз підручників, самостійна розробка завдань і задач за поданою темою тощо.

Разом з перерахованими вище методами навчання студентів на педагогічному факультеті доречно використовувати також розв'язання методичних задач.

Методична задача (Н.Б.Істоміна) – це завдання (пропонується у розповідній і питальній формі), яке пов'язане з розв'язанням конкретного методичного питання, яке вимагає свідомого застосування знань. Можна виділити такі групи методичних задач:

1 група. Задачі, направлені на засвоєння теоретичних питань курсу.

1. З якою метою учитель запропонував завдання: «Розфарбуйте синім олівцем першу і третю клітинки, зеленим – другу, червоним – останню з п'яти».

2. Назвіть терміни, якими оперує учитель, при читанні даних виразів $7 + 2$
 $6 - 3$

3. Яку роль відіграє знайомство з дециметром для засвоєння нумерації двоцифрових чисел?

4. Поясніть, чому після вивчення випадків $\frac{+}{-} 4$ розглядається переставна

властивість додавання (воно є основою формування обчислювального способу для випадків додати 5, 6, 7, 8, 9). тобто: «Чому спочатку вивчаються випадки додавання 5, 6, 7, 8, 9, а потім віднімання 5, 6, 7, 8, 9?»

Передусім треба розібратись із студентами, чому виникло таке питання. А справа в тому, що випадки ± 1 , ± 2 , ± 3 , ± 4 розглядаються одночасно. В основі ж

формування обчислювального способу для випадків «додати 5, 6, 7, 8, 9» лежить переставний закон додавання, а основою для обчислювального способу для випадків «відняти 5, 6, 7, 8, 9» є взаємозв'язок між сумою і доданками.

Розв'язуючи подібного роду методичні задачі, студенти глибше розбираються в методиці вивчення запропонованої теми.

2 група. Задачі, пов'язані з аналізом завдань у підручниках математики.

1. Опишіть методику знайомства учнів з часом і цифрою нуль. продивіться підручник «Математика – 1» і дайте відповідь на запитання: «Після якої теми учнів знайомлять з числом і цифрою нуль. Зустрічались учні з цифрою нуль раніше? Як ви думаете, можливо познайомити учнів з числом і цифрою нуль раніше, ніж це зроблено у підручнику? Чому?»

2. Назвіть способи встановлення взаємно однозначної відповідності між множинами предметів. Які з цих способів знайшли відображення в підручнику «Математика – 1»?

3. Пропонується завдання: «В чому схожість і відмінність чисел 17 і 71? з якою метою дається запитання? Наведіть приклади з підручника, які можна запропонувати учням з тою ж метою».

Розв'язуючи дану задачу, студенти розуміють, що числа 17 і 71 підбрано не випадково, так як саме порівняння таких чисел дозволяє учням усвідомити залежність значення цифри від місця, яке вона займає у запису числа (позиційна система числення).

4. З якою метою і в якому класі учитель запропонував учням завдання: «Продовжте розв'язання?»

$$12 \times 40 = 12 \times 4 \times 10 =$$

$$12 \times 14 = 12 \times 10 + 4 =$$

$$15 \times 70 = 15 \times 7 \times 10 =$$

$$15 \times 70 = 15 \times 10 + 7 =$$

Дане завдання запропоноване з метою співставлення двох обчислювальних прийомів, в основі одного з яких лежить властивість множення числа на добуток, а в основі іншого – множення числа на суму. воно пропонується з метою правильного виконання потрібних дій.

3 група. Завдання на застосування знань до розв'язання практичних питань методики.

1. Наведіть міркування учнів при розв'язуванні прикладів:

$$68 + 4$$

$$68 - 20$$

$$68 - 3$$

$$68 - 9$$

2. Яке завдання може запропонувати учитель до поданого запису?

$$20 \times 9 - 6 : 3 = 140$$

$$20 \times 9 - 6 : 3 = 58$$

$$20 \times 9 - 6 : 3 = 20$$

Висновок після міркувань : «Для того, щоб рівності були вірними, слід застосувати порядок виконання дій. Це можна зробити за допомогою дужок. Звідси завдання – «Поставте дужки так, щоб утворились вірні рівності».

3. Які обчислювальні прийоми використовують учні при знаходженні частки?

$$64 : 2$$

$$72 : 6$$

$$64 : 4$$

$$33 : 3$$

4. Учитель запропонував задачу: «Дівчинка купила 8 зошитів у клітинку, а в лінійку у 3 рази більше. Скільки зошитів купила дівчинка?» Опишіть різні види робіт з даною задачею:

- а) складання оберненої задачі;
- б) зміна запитання;
- в) зміна даних.

В якому класі можна розв'язати цю задачу за допомогою рівняння?

4 група. Творчі задачі.

1. Скласти зразок математичного диктанту (7 – 8 завдань) на закріплення нумерації в концентрі «Десятоку». Визначити дидактичну мету кожного завдання.

2. Скласти задачу на пропорційний поділ (ціна, кількість, вартість). Подати схему аналітичного міркування до неї.

3. Складіть фрагмент уроку пояснення нового матеріалу з теми «Додавання і віднімання. Випадки $34 + 20$; $34 + 2$ » за планом:

1) Усні вправи.
2) Самостійна робота (підготовка учнів до сприймання нового матеріалу).

3) Вивчення нового матеріалу (робота з наочністю, аналіз ілюстрацій, поданих у підручнику).

4) Закріплення нового матеріалу (відповідні вправи).

Проаналізуйте складений фрагмент з точки зору використання на ньому методів і прийомів навчання.

4. Придумайте план-конспект уроку з теми «Додавання числа до суми» за варіантами: 1 варіант – урок у формі казки; 2 варіант – у формі популярної телепередачі.

Розв'язування методичних задач задовольняє навчальну і контрольну функції при вивченні методики математики. Такі завдання можна використовувати при опитуванні студентів, написанні контрольних робіт та складанні екзаменаційних білетів. Успішне розв'язання студентами методичних задач є надійним показником засвоєння ними методики предмета.

Кононець Наталія,

к. пед. н., викладач-методист Аграрного коледжу управління і права Полтавської державної аграрної академії, Україна

ФОРМУВАННЯ ВІДКРИТОГО НАВЧАЛЬНОГО СЕРЕДОВИЩА АГРАРНИХ КОЛЕДЖІВ УКРАЇНИ ДЛЯ РЕСУРСНО-ОРІЄНТОВАНОГО НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ

Відкрите навчальне середовище (ВНС) розуміється як штучно сформоване середовище, структура і складові якого сприяють досягненню цілей навчально-виховного процесу. Складовими навчального середовища виступають, в першу чергу, засоби навчання [0].

ВНС при ресурсно-орієнтованому навчанні (РОН) є потужним інструментарієм для організації дистанційної освіти – нової організації освітнього процесу в коледжах України, що базується на принципі самостійного навчання студента. Зазначимо, що ми розглядаємо дистанційне навчання як форму РОН [0].

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Інститут педагогічної освіти, соціальної роботи і мистецтва
Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького (Черкаси, Україна)
Міжнародний казахсько-турецький університет ім. Х.А. Ясаві
(Туркестан, Казахстан)
Мінський державний університет (Мінськ, Білорусь)
Єреванський державний університет (Єреван, Армєнія)
Ардаханський державний університет (Ардахан, Турція)
Вища школа гуманістично-економічна (Влоцлавек, Польща)

*II Міжнародна науково-практична
ІНТЕРНЕТ-конференція*

Педагогічна майстерність: методологія, теорія, технології

Черкаси 2015
22-23 травня 2015 р.

ЗМІСТ

Алексінцева Т. До питання використання викладачами музичних шкіл засобів арт-педагогіки ...	3
Білик Л.В. Компонентний склад паліативної компетентності бакалаврів медицини.....	4
Бойко Н. Професійна підготовка педагогічних працівників 20 рр. ХХ століття	5
Бондар В.Г. Реалізація наступності між дошкільною та початковою ланкою освіти.....	7
Браславська О. Компетентнісний аспект шкільної географічної освіти.....	9
Гончарук О.В. Формування світоглядних уявлень молодших школярів	10
Дем'яненко Ж.А. Дослідження підходів до визначення поняття «професійний саморозвиток»	11
Десятник К.В. Пріоритетність духовної культури у професійній підготовці майбутнього педагога	12
Желанова В.В. Контекстуалізація професійної підготовки майбутнього вчителя початкових класів у ВНЗ	14
Замелюк М. Готовність майбутнього вихователя до реалізації творчого потенціалу дошкільника засобами авторської казки: ціле-мотиваційний компонент	15
Зобенько Н.А., Зобенько О.В. Проблеми соціально-педагогічного захисту дитинства в Україні	17
Казимирская И. Педагогический такт в системе профессионализма современного учителя	19
Квас В. Проблеми та перспективи дослідження процесу професійного самовдосконалення майбутнього вчителя.....	20
Кир'ян Т.І. Клінічна лекція як організаційна форма навчального процесу у вищій медичній школі (II половина ХХ століття)	22
Крамаренко А. Питання формування екологічних цінностей майбутніх фахівців початкової освіти в умовах сьогодення	23
Комар О.А. Принципи підготовки майбутніх учителів до застосування інтерактивної технології.....	25
Кривохижа І.В. Підготовка фахівців в галузі музичної освіти.....	27
Луценко О.І., Дядюра А.В. Експерсії в природу як форма організації екологічного виховання дітей дошкільного віку	28
Луценко І.О. Естетичне виховання дітей дошкільного віку за допомогою засобів художньої праці.....	30
Мовчан В.І. Технологія портфоліо у підготовці майбутніх учителів початкових класів до проєктно-художньої діяльності учнів	32
Назаренко Г. Потенційні можливості технології розвитку критичного мислення для виховання культури демократизму особистості	34
Никогда Я.І. Особливості роботи з обдарованими дітьми	35
Озерна Н. Сприймання літературних творів дітьми дошкільного віку.....	36
Окольніча Т. Початок дослідження української дитячої субкультури етнографами на межі ХІХ-ХХ століть.....	37
Паламарчук О. Підготовка педагогічних кадрів нової генерації ПТО.....	39

Паламарчук О.О. Формування моральних цінностей на уроках читання в учнів початкової школи	41
Перцов О. Організація виховної роботи у Єлисаветградському кавалерійському юнкерському училищі	43
Прибора Р. Берлінський університет як прототип дослідницького університету	44
Пріма Д. Ділові професійно-дидактичні ігри як засіб формування правової культури майбутнього керівника загальноосвітнього навчального закладу на етапі магістерської підготовки.....	46
Пріма Р.М. Самоосвіта як чинник позитивного впливу на формування професійної мобільності майбутнього вчителя школи першого ступеня	47
Роско Л.М. Технології критичного мислення на уроках української мови у початковій школі	48
Слюсар Т.А. Основні функції та методи педагогічної діагностики	49
Степанюк К. Особливості курсового проектування у системі підготовки майбутніх учителів початкової школи	51
Сухомудренко Ю.В. Роль мультимедійних технологій в освіті	52
Торчинська Т.А. Формування пізнавальної активності школярів як об'єкт дидактичного й методичного аналізу.....	53
Циплюк А.М. Готовність майбутніх вихователів до створення здоров'язбережувального середовища у дошкільному навчальному закладі: структурно-компонентна характеристика	55
Чапюк Ю.С. Інноваційність у навчанні англійської мови в початковій школі	57
Чорновол Л. Еволюція підходів щодо моделі жіночої освіти XIX ст.	58
Чичук В.М. Методи навчання дорослих у Великій Британії	59
Шапран Ю.П. Діагностування екологічної компетентності студентів природничих спеціальностей	61
Швидка С.О. Формування риторичної культури майбутнього вчителя початкової школи	62
Шелудько Я.О. Особливості виникнення та прояву різних властивостей темпераменту дитини дошкільного віку	64
Шкуренко О.В. Модель формування професійно-педагогічної комунікації у вчителів початкової школи	66
Marian Włosiński Radość pedagogicznym motywem wychowania człowieka	68
Ireneusz Pyrzyk. Pedagogika opiekuńcza we współczesnym systemie nauk pedagogicznych	69
Henryk Stępień Pedagogika w służbie nauk o bezpieczeństwie – wybrane problemy	70
Айвазян Э. И. Структура государственного предметного стандарта школьного курса математики.....	72
Байниязов А. Создание учебных словарей для будущих специалистов	74
Гафарова Р.И. Поэтический и прозаический аспекты изучения будущими учителями А.С.Пушкина в «Путешествии в Арзрум»	76
Девлетов Р.Р. Коммуникативно-культурологическая компетенция будущих учителей языкового цикла	78

реальність, суть якої полягає в її „позитивній” значущості (Б. Додонов) та ін. [1].

З погляду екopsихологів (С. Дерябо, А. Львовичкіна, В. Скребець, Р. Турчасва, О. Фокін, В. Ясвін та ін.) питання особистісних новоутворень еколого орієнтованого характеру багатоаспектне та включає в себе дослідження екологічної свідомості через з'ясування особливостей сприймання людиною навколишнього середовища й виявлення важливих для суб'єктів факторів її несприятливого розвитку, мотивації екологічної поведінки.

Зазначимо, що на сьогодні термін „екологічні цінності” використано в десятках педагогічних досліджень як в Україні, так і за кордоном. Проте тлумачення його відчутно різняться (Д. Адам, Н. Асташова, М. Боришевський, О. Вишневський, Т. Єфіменко, М. Колесник, І. Мешерякова, С. Роман та ін.).

На увагу заслуговує науковий внесок сучасних дослідників з питань теорії і практики екологічної освіти і виховання у вищій школі України (О. Біда, Л. Білик, Ю. Бойчук, Н. Лисенко, Л. Лук'янова, В. Онопрієнко, О. Плахотнік, Н. Рідей, Т. Сасенко, С. Совгіра, Г. Сорочкіна, Г. Тарасенко та ін.) і Росії (Ф. Гайнуллова, О. Дугін, Н. Коваленко, Г. Папуткова, О. Перфілова, С. Степанов, О. Суєтіна, Л. Терентьєва, Л. Фатєєва, В. Ясвін та ін.); посилення екологічних аспектів у навчально-виховному процесі загальноосвітніх шкіл і вищих навчальних закладів (Г. Пустовіт, Н. Пустовіт, С. Совгіра та ін.).

Проблему цінностей екологічно орієнтованої особистості майбутнього фахівця початкової освіти розглянуто в контексті їх підготовки до здійснення природознавчої освіти у початковій школі (О. Біда), формування екологічної свідомості (М. Хроленко), екоцентричного світогляду (Н. Борисенко), екологічної відповідальності (Н. Граматик) вказаних фахівців, процесу їх підготовки до екологічного виховання молодших школярів (Н. Казанішена), до використання засобів природотерапії у майбутній професійній діяльності (І. Малишевська) тощо.

Аналіз праць вищезазначених учених дає змогу зробити висновок про відсутність єдиного методологічного підходу до визначення поняття „екологічні цінності”. Різноманітність і багатогранність його проявів свідчить про неоднозначність та комплексний характер цієї категорії.

Поняття „екологічні цінності” в роботі тлумачимо як особистісно зумовлена значущість об'єктів довкілля в межах соціального буття, що визначається прийняттям екологічних очікувань та установок, емоцій, знань, переконань, намірів, дій, оцінок щодо сучасних і майбутніх подій екологічного змісту. Дефініцію „екологічні цінності майбутнього вчителя початкової школи” розглядаємо як особистісно зумовлену значущість об'єктів довкілля в межах соціального буття, що визначається прийняттям екологічних очікувань і установок, емоцій, знань, переконань, намірів, дій, оцінок щодо екологічної та еколого-педагогічної діяльності. Екологічні ціннісні орієнтації особистості визначено як смислові утворення, що формуються в результаті опанування нею екологічних цінностей [2, с. 66].

Формування екологічних цінностей майбутнього вчителя початкової школи визначасмо як процес, який має свою мету, завдання та принципи, передбачає опанування студентами навичок особливого й відповідального соціально-професійного ставлення до природи та дитини в різних ситуаціях професійної діяльності, вміння професійно діяти з урахуванням визначених державою освітніх стандартів.

Отже, з'ясування сутності вищевказаних дефініцій, дослідження наукового погляду на проблему формування екологічних цінностей майбутніх учителів початкової школи в процесі професійної підготовки вимагає науково обґрунтованої концептуалізації.

Література

1. Енциклопедія педагогічної освіти України / [авт.-упоряд. В. В. Болгов ; над вид. працювали : Д. Васильчук та ін.]. – К. : Українська конференція журналістів ; Ін-т бібліографічних досліджень, 2010. – 384 с.
2. Крамаренко А. М. Формування екологічних цінностей майбутніх учителів початкової школи: теорія і практика : монографія / А. М. Крамаренко. – Запоріжжя : КПУ, 2014. – 380 с.

ПРИНЦИПИ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ДО ЗАСТОСУВАННЯ ІНТЕРАКТИВНОЇ ТЕХНОЛОГІЇ

Сучасні світові стандарти в галузі освіти передбачають підготовку висококваліфікованих спеціалістів, здатних інтегрувати теоретичні знання і практичні уміння в цілісну систему, володіти новими технологіями тощо.

Для нас важливим є визначення того, як сформулювати принципи підготовки майбутніх учителів до застосування інтерактивної технології.

Варто підкреслити, що «зако́ни в природі існують об'єктивно. Принципи ж в природі немає. Принципи є суто гносеологічним феноменом, і в силу цього вони не можуть мати самостійного значення. Частіше всього принцип – це закон у функції принципу. Будь-який закон може бути функцією принципу» [1, с.67]. Виходячи з цього, педагогічні принципи вказують, як необхідно діяти найкращим чином у відповідних умовах. Педагогічний закон (закономірність) і педагогічний принцип співвідносяться як «існуюче» та «належне», при цьому друге є відображенням і базується на об'єктивно існуючій та пізній педагогічній закономірності.

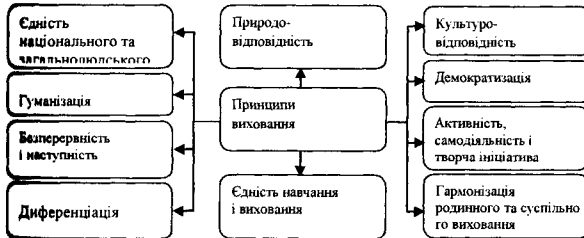
Поняття «принцип» має латинське походження. Латинське слово «principium» означає початок, основу, підвалину. Відповідно принципи навчання, є теоретичним узагальненням педагогічної практики, виникають із досвіду педагогічної діяльності, мають об'єктивний характер, безпосередньо впливають із закономірностей навчання.

Принципи навчання – це, як уже зазначалося, провідні теоретичні положення педагогіки, основою яких є педагогічні закономірності, а реалізація - передбачає використання сучасних методів, форм і змісту дидактичного процесу. Вони мають характер загальних указівок, правил, норм, що регулюють дидактичний процес. Дидактичні принципи обґрунтовуються під час наукового аналізу навчання і впливають із закономірностей навчального процесу [3].

В узагальненому вигляді принципи організації навчально-виховного процесу у вищій школі представлені у праці Д.В.Радула (рис. 1) [2].

Рис. 1.

Головні принципи організації навчально-виховного процесу вищого педагогічного навчального закладу

Проте, у сучасних умовах загальне визначення принципів навчання і виховання не набуло свого остаточного вигляду. Це виявляється у тому, що до цього часу не визначено вихідні засади для обґрунтування принципів навчання та виховання, не опрацьовано наукові основи системи принципів навчання і виховання, їх підпорядкованості, ієрархії. Власне, це є причиною того, що в різних підручниках з педагогіки та відповідних фундаментальних працях з дидактики, у тому числі й з дидактики вищої школи, кількість принципів навчання, їх ієрархія та формулювання значно відрізняються. Це пояснюється тим, що автори дотримуються різних концепцій і джерел під час їх виведення та по-різному розуміють

дидактичне поняття «принципи навчання».

Підготовка майбутніх вчителів до організації інтерактивного навчання школярів повинна мати власні принципи, в яких відображаються специфічні педагогічні закономірності зазначеного процесу підготовки.

Під принципами підготовки майбутніх вчителів до застосування інтеракції розуміємо конкретні рекомендації щодо досягнення цілей підготовки майбутніх педагогів на основі пізнаних закономірностей. Ці рекомендації стосуються регулювання різноманітних і змістовних стосунків учасників зазначеного процесу, оскільки за характером власного існування вони мають суб'єктивний характер (визначають діяльність педагога та навчально-пізнавальну діяльність учнів як об'єктів і суб'єктів навчання; відображають внутрішню сутність і сенс діяльності суб'єктів та об'єктів підготовки; визначають прикладну спрямованість діяльності педагога; зумовлюють характер й особливості навчально-пізнавальної діяльності учнів; визначають взаємозалежність і взаємозумовленість усіх компонентів дидактичного процесу взагалі та між суб'єктами цього процесу зокрема тощо); з'ясування провідних тенденцій навчання майбутніх вчителів; розв'язання суперечностей процесу навчання, умов досягнення успіхів у навчально-виховному процесі; визначення основних положень, на які опираються при викладанні навчальних дисциплін у ВНЗ; визначення змісту, методів і форм навчальної діяльності тощо.

Таким чином, ми визначили, що принципи підготовки майбутніх вчителів до застосування інтеракції – це найбільш загальні провідні положення, що визначають зміст, методику та проведення процесу відповідної підготовки студентів.

Узагальнення підходів до обґрунтування сучасної системи принципів навчання та виховання, які існують на сьогоднішній день у педагогіці, урахування особливостей виховного процесу у вищому педагогічному навчальному закладі України, вивчення практики підготовки майбутніх вчителів до застосування інтеракції, а також узагальнення передового досвіду підготовки майбутніх вчителів у різних ВНЗ дали можливість визначити такі принципи підготовки майбутніх вчителів до застосування інтерактивної технології: принцип педагогізації підготовки студентів; формування творчої особистості майбутнього педагога; розвитку умінь і навичок організації навчання; організації самоосвіти.

Визначені принципи створюють цілісну єдність, яка виявляється в їх тісному взаємозв'язку, взаємозалежності та різноманітності їх засмисленості. Їх творче використання, виходячи з конкретних завдань підготовки майбутніх студентів-педагогів до використання інтерактивної технології, забезпечує ефективність усього навчально-виховного процесу.

Сукупність названих принципів визначає спрямованість, зміст, організацію та методику навчально-виховного процесу у вищому педагогічному навчальному закладі. Розуміння сутності принципів дозволяє свідомо і творчо вирішувати завдання навчання, упорядковувати педагогічну діяльність, обґрунтовано здійснювати її та впевнено досягати мети навчання. Дотримання принципів дозволяє проводити навчально-виховну діяльність комплексно, зладжжено та вміло. Як початкові педагогічні положення, вони регулюють процес використання засобів, методів, прийомів і форм роботи та сприяють виконанню завдань навчання.

Варто підкреслити, що перелік і формулювання принципів підготовки майбутніх студентів - майбутніх педагогів до використання інтерактивної технології не свідомими та завершеними, оскільки емпіричний базис підготовки є мінливим і рухомих, безперервно збагачується новими науковими фактами, закономірними зв'язками та залежностями, а теоретичне їх описання на даний момент часу являє собою суб'єктивний погляд дослідника на об'єктивні явища.

Таким чином, здійснення підготовки майбутніх студентів-педагогів до використання інтерактивної технології на певних принципах на практиці передбачає певне вдосконалення навчально-виховного процесу у ВНЗ, надання йому цілеспрямованості, чіткості і наукової обґрунтованості. Реалізація визначених принципів надає можливість тим, хто навчається, та тим, хто навчає, свідомо і творчо вирішувати завдання підготовки майбутніх вчителів до застосування інтерактивної технології.

Література

1. Голуб Б.А. Основы общей дидактики. Учебное пособие для студентов педагогических факультетов / Б.А.Голуб – М.: Гуманитарный издательский центр ВЛАДОС, 1999. – 96 с.
2. Радул Д.В. Діагностика особистості майбутнього вчителя історії / Д.В.Радул – К.: Вища школа, 1995. – 150 с.
3. Савченко О.Я. Дидактика початкової школи: Підручник для студентів педагогічних факультетів / О.Я.Савченко – К.: Абрис, 1997. – 416 с.

Кривохижа І.В.
Кіровоград, Україна

ПІДГОТОВКА ФАХІВЦІВ В ГАЛУЗІ МУЗИЧНОЇ ОСВІТИ

Серед провідних компонентів музичного виховання учнів, її стрижнем та визначальною умовою успішного функціонування є підготовка висококваліфікованих фахівців. Учителі музики є носіями загальнолюдських і національних цінностей, відповідно до завдань музичного виховання і професійних функцій вони здійснюють конструктивну, організаторську та комунікативну діяльність з учнями різних вікових груп [1].

При підготовці майбутніх магістрів музичної освіти важливим є вдосконалення цілеспрямованого управління процесом професійно-пізнавальної діяльності студентів, що можливо при виявленні і обліку істотних закономірностей процесу засвоєння знань, формування умінь і навичок.

У зв'язку з цим очевидна необхідність знаходження найбільш ефективних засобів побудови і реалізації навчального процесу при правильному виборі і реалізації інноваційних методів навчання. Особлива увага повинна приділятися самонавченню майбутнього учителя музики.

Як показує аналіз практики ВНЗ, якщо викладач стимулює освоєння студентами засобів самостійної підготовки, то він, зважаючи на самонавчання, ставить перед собою мету і прагне до її досягнення, прибавляючи теоретичні знання, опановувавши навички і прийоми здійснення навчально-професійної діяльності, розвиваючи необхідні особові якості і уміння.

Якості майбутніх музикантів-педагогів пов'язані з формуванням їх інтелектуально-професійного потенціалу в процесі навчання, сприяючого отриманню широкій ерудиції, володіння методологією наукової творчості, сучасними інформаційними технологіями, підготовленістю до дослідницької, консультативної, аналітичної діяльності [2].

Весь процес підготовки магістра музичного мистецтва не може бути ефективним без активної участі рефлексії. Беручи до уваги те, що рефлексія є якістю, яка буде розвиватися при умовах націленої уваги на цей процес, а також передбачає достатню зрілість суб'єкта, можна зробити висновок, що доцільно створювати особливі умови в процесі підготовки магістрів з метою формування у студентів теоретичної бази щодо розуміння рефлексії, її важливості в діяльності, привертання уваги до розвитку мотиваційного компоненту щодо власного самовдосконалення, спрямованого розвитку за допомогою методичних розробок рефлексивних умінь студента в особистісному та професійному напрямках, адже впровадження в музично-педагогічну діяльність принципу рефлексивності є необхідним шляхом організації музичного навчання [3].

Говорячи про освіту людини, що займається музичним вихованням дітей (а це може бути не лише шкільний учитель, але і батьки, і просто музиканти та ін.), окрім власне музичної освіти обов'язковою є наявність освіти педагогічної, методичної. Підготовка фахівців в галузі музичної освіти є трудомістким процесом, але в той час має великі перспективи і наявність відповідних проблем, що вимагають своєчасного розгляду на основі забезпечення можливостей для формування високого рівня розвитку особистості студентів, як в інтелектуальному, так і в професійно-значимому відношенні.

Література

1. Вільчківська А. Е. Розвиток теорії і практики музичного виховання учнів основних шкіл Польщі (1980–2000 рр.): автореферат дис. ... на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук, спец. 13.00.01 – загальна педагогіка та історія педагогіки. – Київ, 2004. – 23с.